

Wolność gospodarcza a tempo wzrostu gospodarki

Wiktor Wojciechowski

Plan wykładu:

- Od czego zależy tempo wzrostu gospodarki?
- W jakim tempie rosła polska gospodarka w ostatnich latach na tle krajów OECD?
- W jakim tempie będzie rosła polska gospodarka w najbliższych dekadach?
- Co zrobić, aby trwale zwiększyć tempo wzrostu polskiej gospodarki?

Od czego zależy tempo wzrostu PKB?

Łączna produktywność pracy i kapitału

Regulacje rynku pracy i rynku produktów

Stopa inwestycji

Liczba pracujących

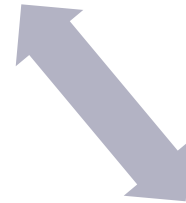
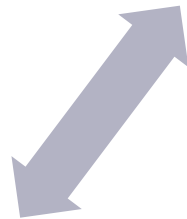
Stopa zatrudnienia

struktura demograficzna

Nakłady kapitału:

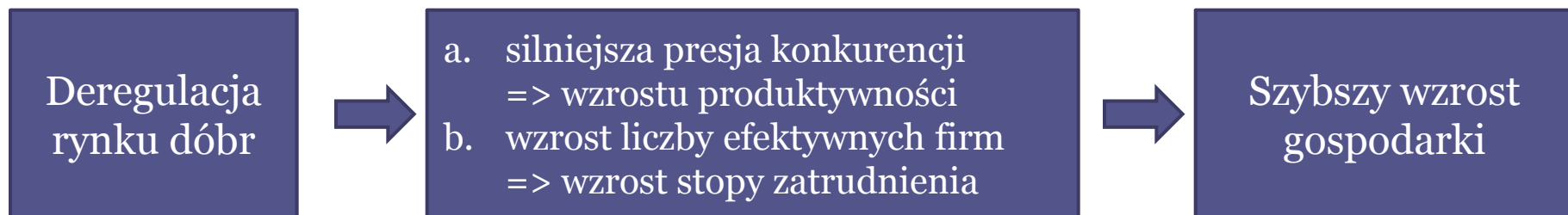
Stopa oszczędności krajowych

Napływ inwestycji zagranicznych

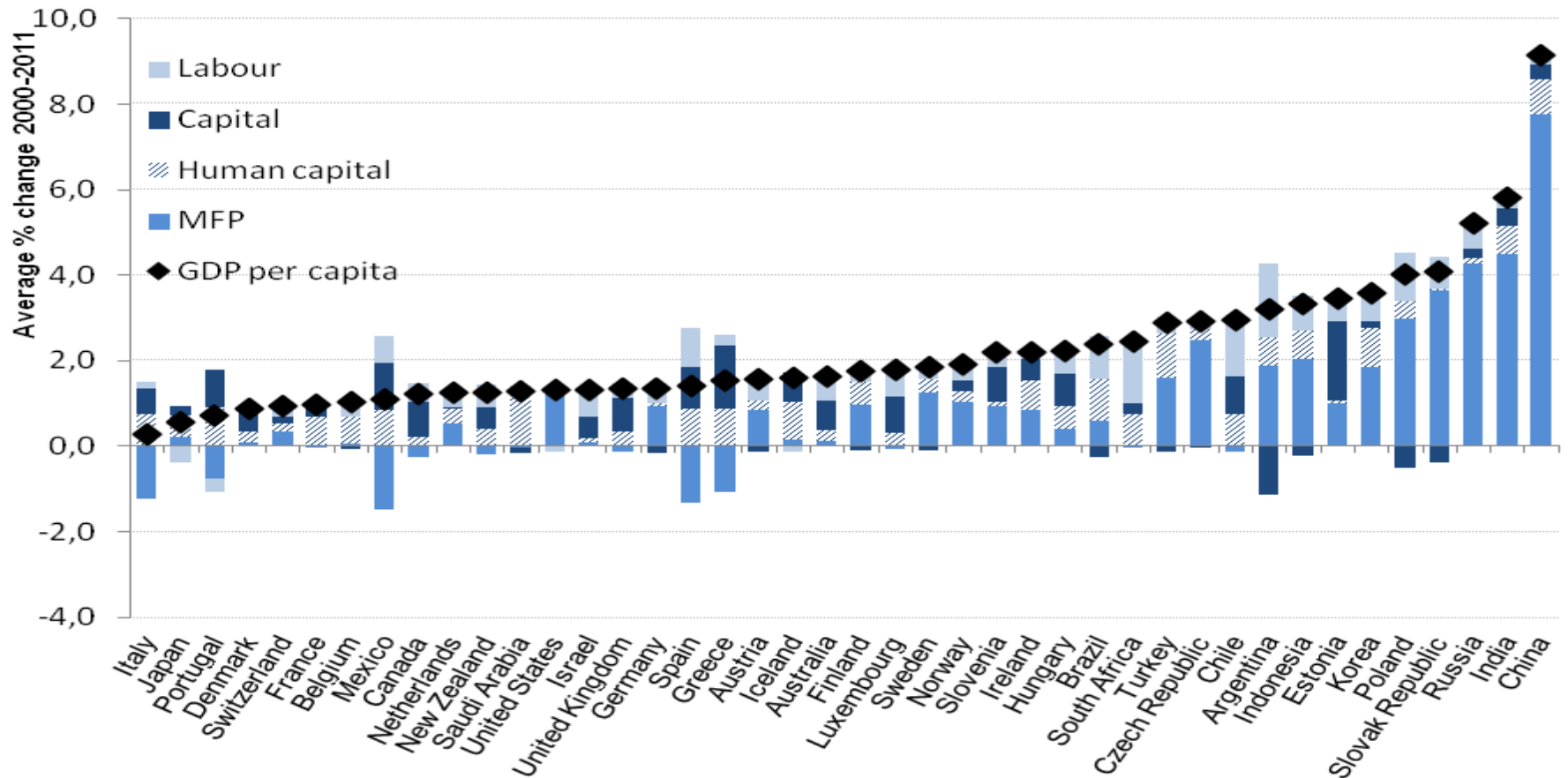

Deregulacja rynku produktów podnosi tempo rozwoju gospodarki poprzez:

1. **Lepszą alokację zasobów:** pomiędzy sektorami gospodarki i w ramach poszczególnych sektorów. Deregulacja rynku produktów zwiększa przepływy z mało do wysoko wydajnych sektorów i tym samym podnosi produktywność gospodarki ogółem,
2. **Silniejsze bodźce firm do tworzenia lub imitacji innowacji,** które podnoszą produktywność przedsiębiorstw,
3. **Ograniczanie marż:** dzięki silnej konkurencji firmy muszą ograniczać marże (ang. *mark-ups*), czyli różnice pomiędzy ceną sprzedaży produktów i krańcowymi kosztami ich wytworzenia,
4. **Zwiększanie intensywności twórczej destrukcji:** zastępowanie mało wydajnych przedsiębiorstw przez firmy konkurencyjne.

W ostatniej dekadzie Polska była jednym z najszybciej rozwijających się krajów OECD – głównie na skutek poprawy łącznej produktywności pracy i kapitału (MFP)

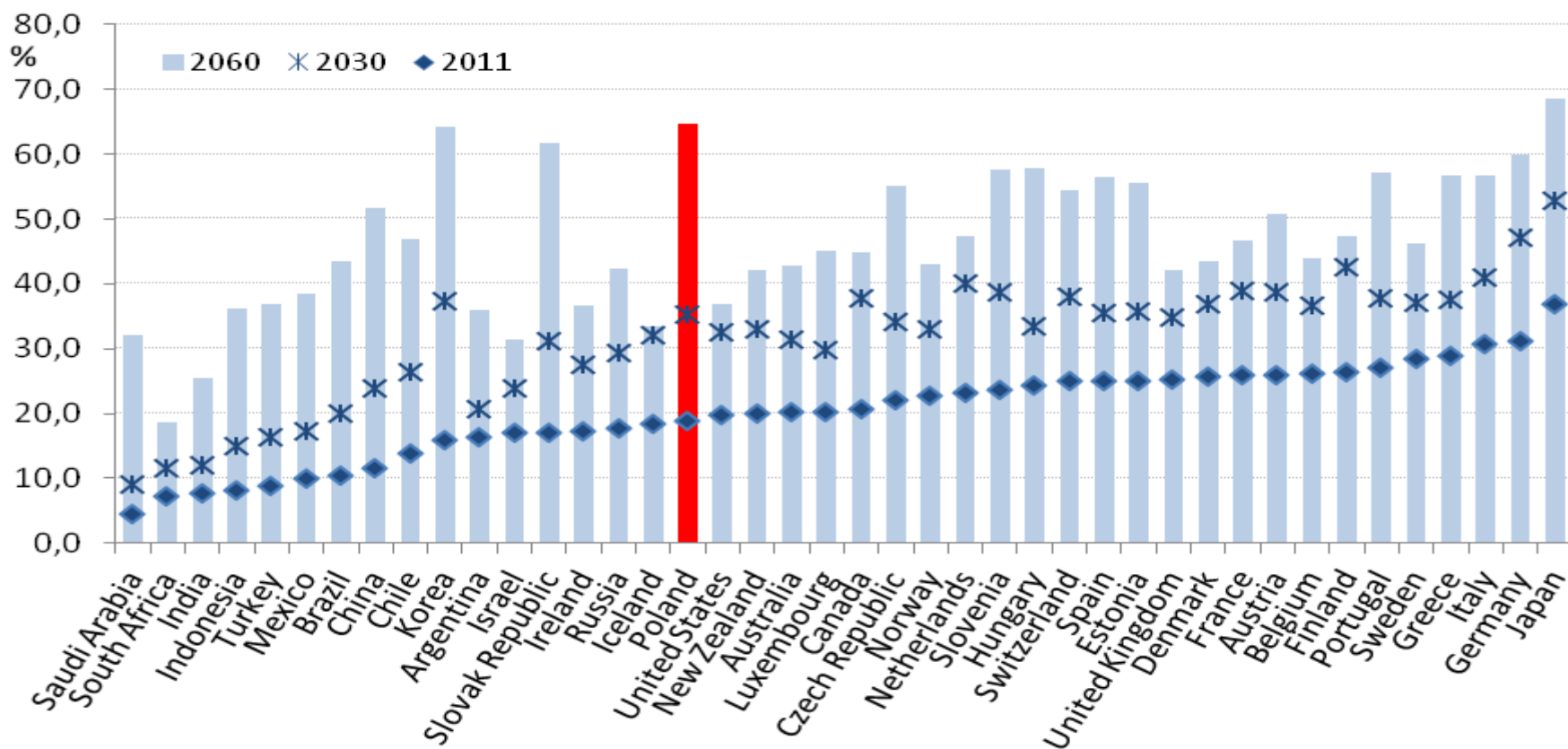
Projekcja wzrostu gospodarczego przygotowana przez OECD na lata 2012-2060

Główne założenia (scenariusz bazowy):

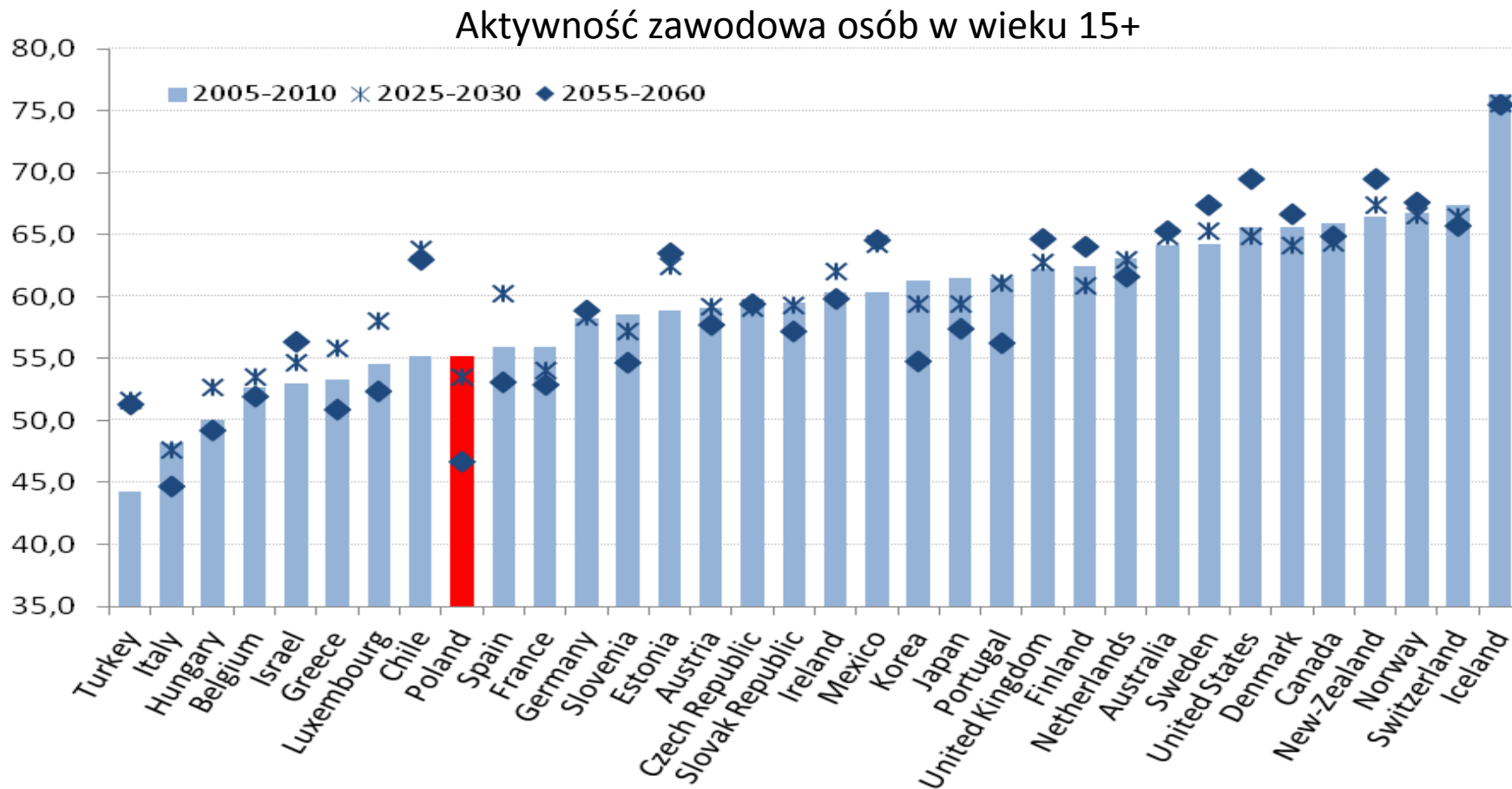
1. Stopniowy wzrost wieku emerytalnego proporcjonalny do wydłużającego się trwania życia. Reformy emerytalne do 2020 r. wejdą w życie zgodnie z planami rządów
2. Kontynuacja postępu w dostępie do edukacji – stopniowy wzrost stopy aktywności zawodowej
3. Liberalizacja rynku produktów => konwergencja do przeciętnego poziomu PMR w krajach OECD w 2011 r.
4. Wzrost wydatków socjalnych o ok. 4 proc. PKB w krajach non-OECD
5. Stopniowy rozwój rynku finansowego => wzrost dostępu do zewnętrznego finansowania rozwoju prywatnych firm (spadek luki w relacji kredyt/PKB względem USA o 2% rocznie)
6. Polityka fiskalna: obniżenie, a następnie stabilizacja długu publicznego na poziomie 60% PKB

W 2060 r. Polska będzie jednym z najstarszych społeczeństw w grupie krajów OECD

Relacja liczby osób w wieku 65+ do liczby osób w wieku 15-64 lata

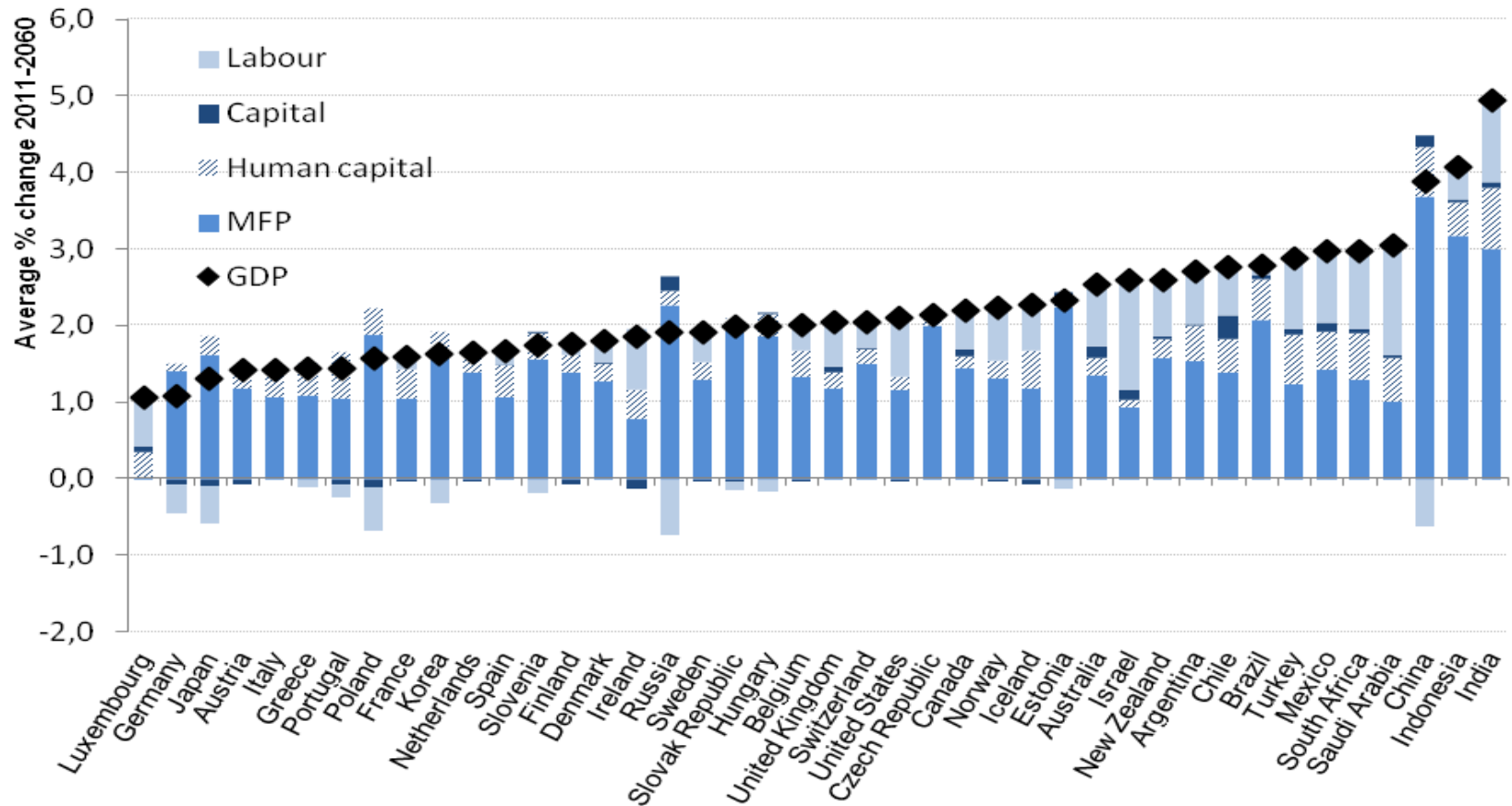

W 2060 r. stopa aktywności zawodowej w Polsce spadnie do jednego z najniższych poziomów w grupie krajów OECD

W okresie najbliższych 50 lat tempo wzrostu polskiej gospodarki będzie jednak jednym z najniższych wśród krajów OECD

Jak zwiększyć tempo wzrostu MFP w krajach OECD?

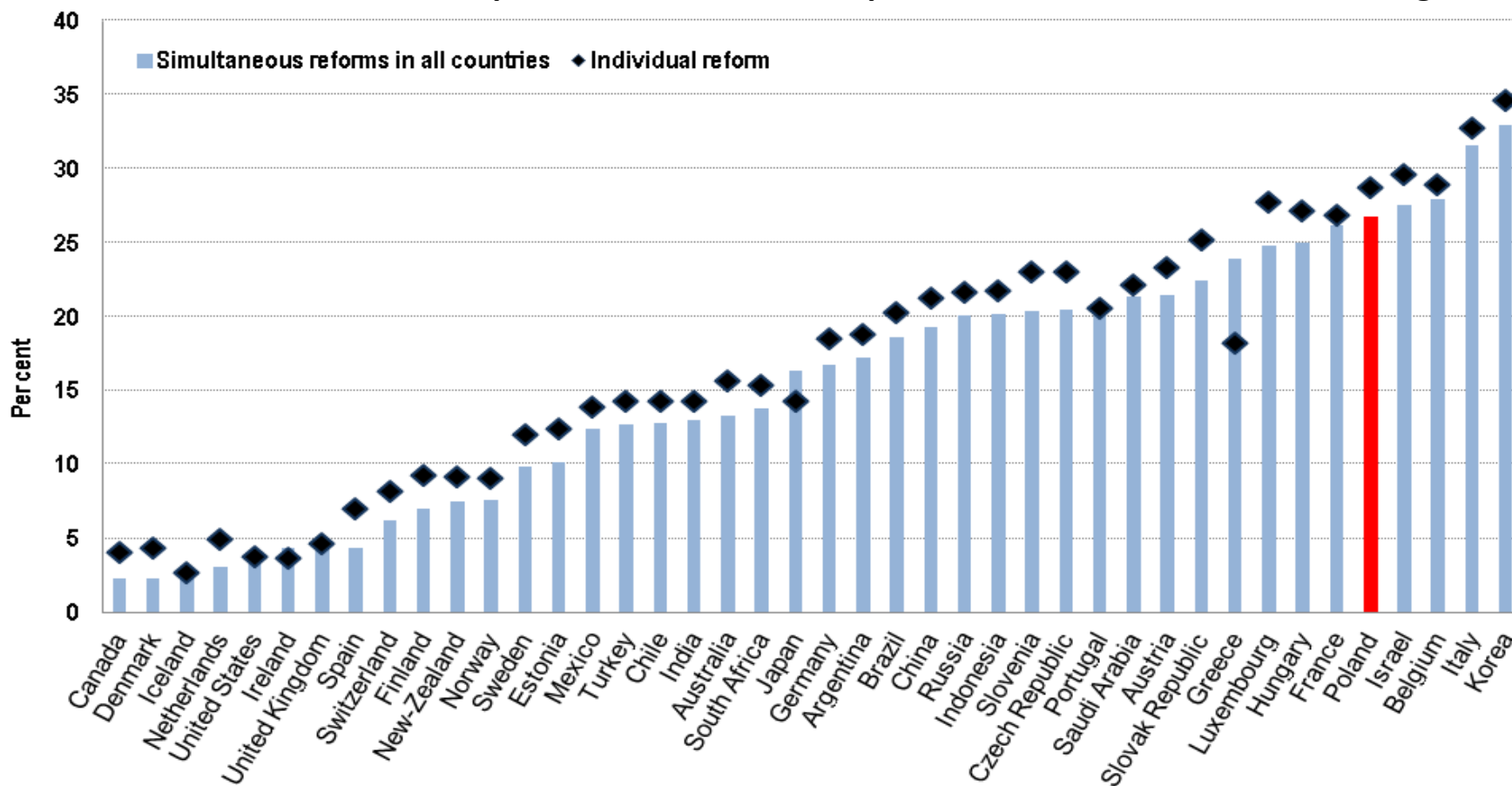
- Zwiększając otwartość gospodarki na wymianę handlową, zwiększając swobodę gospodarczą, czyli siłę konkurencji (Bloom i in, 2009, Aghion i Howitt, 2009)
- Konwergencja PMR do średniej z 5 najbardziej liberalnych gospodarek OECD (USA, UK, IRL, CAN, NLD)
  - ⇒ **średni dodatkowy roczny wzrost MFP o 0,1 pkt proc.**
  - ⇒ **średni poziom PKB wyższy o 10% w 2060 r.** w porównaniu do scenariusza bazowego

Jak zwiększyć tempo wzrostu liczby pracujących w krajach OECD?

- Zwiększając aktywność zawodową poprzez stworzenie warunków do
  - łączenia edukacji z pracą zawodową
  - łączenia pracy zawodowej z obowiązkami rodzinnymi
  - Dłuższego pozostawania na rynku pracy
- Konwergencja aktywności zawodowej do poziomu Szwajcarii (jeden z liderów)
  - ⇒ **średni dodatkowy wzrost aktywności zawodowej: + 2,7 pkt proc., tj. do 62% w 2060 r.**
  - ⇒ **średni poziom PKB wyższy o 6% w 2060 r. w porównaniu do scenariusza bazowego**

Dzięki reformom rynku pracy i rynku produktów w 2060 r. poziom PKB w Polsce może być aż o ponad 25% wyższy niż w scenariuszu bazowym

Różnica w poziomie PKB w 2060 w porównaniu do scenariusza bazowego

Deregulacja gospodarki a wzrost liczby pracujących

Table 1. Employment Growth and Regulation: Annualized Five-year Growth, 1990-2003 1/

	Employment Growth					
	(1) $\Delta^5 E_t$	(2) $\Delta^5 E_t$	(3) ΔE_t	(4) ΔE_t	(5) $\Delta^5 E_t$	(6) ΔE_t
R_{PM}	-0.005 (1.52)	-0.006 (2.36)*	-0.000 (0.07)	-0.005 (2.35)*	-0.003 (1.06)	-0.0002 (0.06)
R_{LM}	-0.007 (3.37)***	-0.007 (4.92)***	-0.008 (2.45)**	-0.003 (2.11)**	-0.008 (3.72)***	-0.005 (1.29)
$R_{PM} \times R_{LM}$ 2/	0.013 (3.95)**	0.015 (5.40)***	0.010 (1.85)*	0.007 (2.58)***	0.014 (4.16)***	0.005 (1.03)
Estimation 3/	FE	RE	FE	RE	IV	AB
Observations	330	330	347	347	330	422
Countries	27	27	28	28	28	28
R-squared	0.01	0.14	0.29	38.7	50.6	...
Wald-Test 4/	10.5***	54.5***	2.8**	13.5***	11.3***	...

2/ Dummy interaction effect. 1 if both labor and product market regulation are at or above the average level of the sample of OECD countries, and 0 otherwise.

Źródło: H. Berger, S. Danninger 2005, Labor and Product Market Deregulation: Partial, Sequential, or Simultaneous Reform?, IMF WP No. 227.

Table 2. Employment Growth and Regulation: EPL Subindices, 1990-2004 1/

	Change in Employment			
	(1)	(2)	(3)	(4)
	$\Delta^3 E_t$	$\Delta^3 E_t$	$\Delta^3 E_t$	$\Delta^3 E_t$
R_{LM}	-0.007 (3.62)***			
Regular Employment		-0.016 (5.06)***		
Temp. Employment			-0.003 (2.49)**	
Collective Dismissal				-0.015 (3.08)***
Observations	330	330	330	170
Countries	27	27	27	27
Estimation 2/	FE	FE	FE	FE
R^2 (within)	0.25	0.28	0.24	0.55

Źródło: H. Berger, S. Danninger 2005, Labor and Product Market Deregulation: Partial, Sequential, or Simultaneous Reform?, IMF WP No. 227.

Table 3. Employment Growth and Regulation: Product Market Regulation Subindices 1990-2004 1/

	Change in Employment					
	(1) $\Delta^3 E_t$	(2) $\Delta^3 E_t$	(3) ΔE_t	(4) ΔE_t	(5) $\Delta^3 E_t$	(6) $\Delta^3 E_t$
R_{LM}	-0.008 (2.83)***					
Administrative Regulation		-0.009 (3.78)***				
Economic Regulation			-0.003 (1.34)			
Barriers to Trade and Investment				-0.009 (2.66)***		
Extent of State Control					-0.004 (1.98)**	
Barriers to Entrepreneurship						-0.009 (3.32)***
Observations	330	330	330	330	330	330
Countries	27	27	27	27	27	27
R^2 (within)	0.24	0.26	0.23	0.24	0.23	0.25

Źródło: H. Berger, S. Danninger 2005, Labor and Product Market Deregulation: Partial, Sequential, or Simultaneous Reform?, IMF WP No. 227.

Table 5. Employment Effect from Partial and Comprehensive Deregulation 1/

Model 3/ Technique 4/	A FE	A RE	B FE	B RE	A IV	B AB	Mean
Partial Reform 2/							
75pct → 10 pct							
Average growth effect	1.3	0.2	0.7	0.1	0.8	0.4	0.6
Median → 10 pct							
Average growth effect	0.9	0.4	0.5	0.2	0.6	0.3	0.5
Comprehensive reform 2/							
75pct → 10 pct							
Overall effect	3.0	1.5	1.5	0.9	2.1	0.8	1.6
o/w coordination	0.4	1.0	0.2	0.6	0.4	0.1	0.5
% increase over partial reform	15.6	210.3	15.4	213.2	27.0	6.6	38.4
Median → 10 pct							
Overall effect	1.9	1.2	1.0	0.7	1.4	0.5	1.1
o/w coordination	0.1	0.4	0.1	0.2	0.2	0.0	0.2
% increase over partial reform	7.9	44.1	7.5	45.6	12.6	3.5	16.6

Źródło: H. Berger, S. Danninger 2005, Labor and Product Market Deregulation: Partial, Sequential, or Simultaneous Reform?, IMF WP No. 227.

Konsolidacja finansów publicznych a deregulacja gospodarki

	Success	Unsuccess	St. err. of difference	Expansionary	Contractionary	St. err. of difference
Initial level						
Product market regulation	4.14	3.9	.43	3.68	4.46	.41*
Product market regulation excluding public ownership	4.12	3.96	.45	3.65	4.53	.43**
Barriers to entry	4.19	3.85	.47	3.60	4.56	.44**
Public ownership	4.17	3.74	.44	3.70	4.2	.43
Employment protection	2.3	2.42	.39	2.18	2.54	.39
Employment protection regular contracts	2.11	2.41	.39	2.18	2.27	.40
Employment protection temporary contracts	2.68	2.43	.58	2.17	2.8	.59
Union density	41.74	31.70	5.9	37.23	36.49	5.9

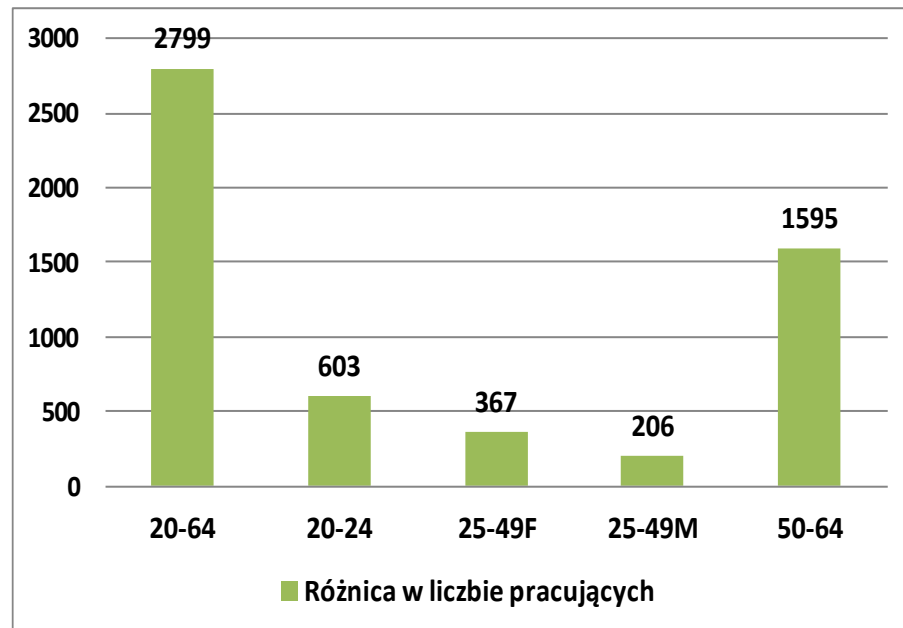
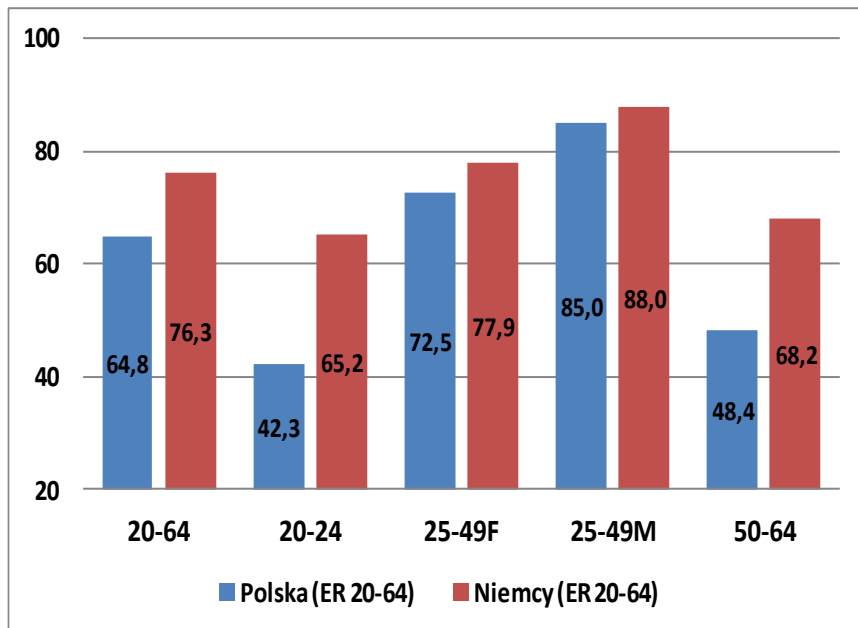
Note: The table reports the variables of interest the year before the beginning of the episode of fiscal adjustment. Variables are in levels. See also Table 1 for the exact definitions of the variables. * 1% significance level. ** 5% significance level. ***10% significance level.

Konsolidacja finansów publicznych a deregulacja gospodarki

	Success	Unsuccess	St. err. of difference	Expansionary	Contractionary	St. err. of difference
Cumulative change						
Product market regulation	-21.29	-6.74	5.13**	-17.64	-8.48	5.28*
Product market regulation excluding public ownership	-27.95	-8.72	7.04**	-24.43	-9.62	7.06**
Barriers to entry	-33.04	-14.23	8.99**	-32.04	-11.56	8.80**
Public ownership	-11.69	-4.20	4.44*	-9.75	-4.76	4.43
Employment protection	-9.58	-1.81	5.30	-4.81	-7.28	5.80
Employment protection regular contracts	0.4	1.13	4.61	2.5	-2.04	4.77
Employment protection temporary contracts	-15.6	-4.73	7.35	-10.59	-9.86	8.07
Union density	-5.99	-5.16	2.88	-6.58	-4.64	2.80

Note: The table reports the cumulative change in variables of interest over the episode of fiscal adjustment. Changes are in percentage points. See also Table 1 for the exact definitions of the variables. * 1% significance level. ** 5% significance level. ***10% significance level.

Pomimo ciągłego wzrostu gospodarczego stopa zatrudnienia w Polsce jest niska

Podwyższenie stopy zatrudnienia w Polsce do poziomu notowanego obecnie przeciętnie w krajach strefy euro pozwoliłoby zwiększyć poziom naszego PKB o prawie 6%, z kolei osiągnięcie poziomu notowanego w Niemczech dałoby wyższy poziom PKB o prawie 18%.

Polska musi zwiększyć stopę zatrudnienia wśród osób młodych (20-24 lata) poprzez:

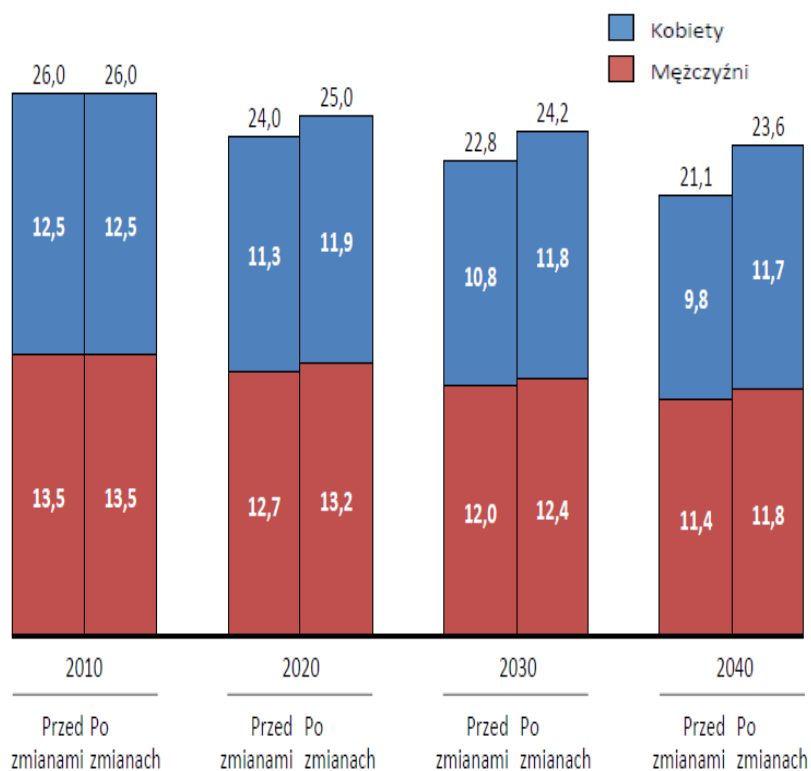
- obniżenie bezpośredniego opodatkowania dochodów z pracy przy jednoczesnym kompensującym wzroście opodatkowania konsumpcji.
- ograniczenie wzrostu płacy minimalnej
- uelastycznienie rozwiązywania stałych umów o pracę
- dostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy

Polska musi zwiększyć stopę zatrudnienia wśród osób starszych (50-64 lata) poprzez:

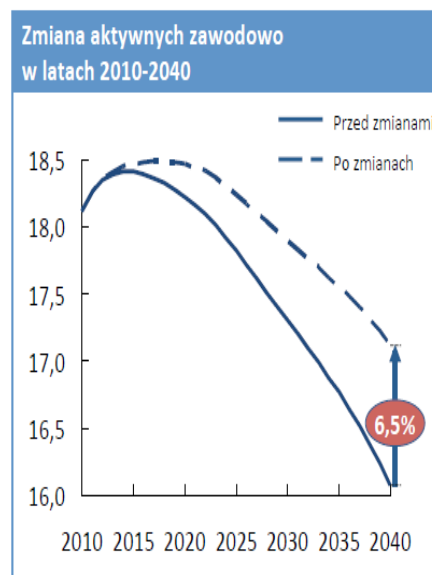
- dokończenie reformy emerytalnej (Włączenie do powszechnego systemu emerytalnego górników i pracowników wymiaru sprawiedliwości (sędziów i prokuratorów).
- dostosowanie wysokości rent z tytułu niezdolności do pracy do zasad systemu emerytalnego
- całkowitą likwidację kodeksowej ochrony przed zwolnieniem dla osób na 4 lata przed osiągnięciem ustawowego wieku emerytalnego

Podwyższanie wieku emerytalnego do 67 lat jedynie spowolni spadek liczby pracujących, ale go nie zatrzyma

Wykres 1. Liczba osób w wieku produkcyjnym przed i po wydłużeniu wieku emerytalnego do 67 lat.

Wykres 2. Zmiana liczby aktywnych zawodowo w latach 2010-2040 w wyniku podnoszenia wieku emerytalnego do 67 lat.

Rok	Aktywni zawodowo	
	Przed zmianami	Po zmianach
2011	18,2	
2020	18,2	18,4
2030	17,3	17,9
2040	16,1	17,1

Do wzrostu stopy zatrudnienia przyczyniłyby się także:

- likwidacja obowiązku rejestracji w urzędzie pracy w celu uzyskania prawa do ubezpieczenia zdrowotnego
- wydłużenie okresu rozliczeniowego czasu pracy z obecnych 4 do 12 miesięcy

Dziękuję za uwagę

